herpy

KAMELEONTER

Spectral Pygmy Chameleon

Rhampholeon spectrum

Rhampholeon spectrum är en liten, bladlik kameleont på 7-10 cm från skogsbotten i Väst- och Centralafrika. Den är grönbrun till grå som ett dött blad, med två sneda mörka strimmor på sidorna och en liten, mjuk hudflik på nosen. Den hålls i ett litet, fuktigt och tätt planterat terrarium med ett tjockt lövlager. Skötseln är bara lite känd, så siffrorna bygger på nära släktingar.

Familj: Chamaeleonidae Tidigare namn: *Brookesia spectrum; Chamaeleo spectrum; Rhampholeon affinis*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**7-10 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**2-4 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande och marklevande**
Biotop	**Regnskog och bergsskog**
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**40 × 30 × 40 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**20-25 °C**
Temperatur, natt	**16-20 °C**
Luftfuktighet	**70-95 %**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 1
Föda	**Insekter och små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**3-9 mån.**
Kullstorlek	**2-5 ägg**
Inkubation	**150-210 dagar** vid 18-23 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Rhampholeon spectrum är en liten kameleont på 7-10 cm totalt. Kroppen mäter högst omkring 6 cm från nos till kloak, och svansen är kort, trubbig och inte gripande. Kroppen är hoptryckt från sidan och liknar ett blad, med en låg hjälm, små horn över ögonen och spridda, förstorade fjäll som ger huden ett grovt, nästan taggigt utseende. På nosen sitter en liten, mjuk hudflik.

Färgen varierar från grönbrun till ljusgrå och kan ha en rödorange ton. Två parallella, mörka streck löper snett över sidorna och efterliknar bladnerver, och oregelbundna ljusa och mörka fläckar ger ett lavliknande uttryck. Buken är ofta ljusare än sidorna. Hanen känns igen på en tydligt bredare svansrot, där hemipenis ligger.

Släktnamnet *Rhampholeon* kommer av grekiskan och betyder 'näbblejon'; det syftar på hudfliken på nosen. Arten beskrevs 1874 och är typart för släktet. Den östafrikanska formen *boulengeri* räknades tidigare som en underart, men förs numera som en egen art, *Rhampholeon boulengeri*. Även den nuvarande *R. spectrum* består av flera genetiskt åtskilda bestånd i låglandet, i bergen och på Bioko och kan visa sig omfatta flera arter.

Utbredning och livsmiljö

Rhampholeon spectrum är hemmahörande i Väst- och Centralafrika: Nigeria, Kamerun, Ekvatorialguinea (inklusive ön Bioko), Gabon, Republiken Kongo och Centralafrikanska republiken. Typlokalen ligger i Kamerun, vid Bonjongo nära Limbé. Arten är den enda i släktet som finns i Väst- och Centralafrika; de övriga arterna lever i östra och sydöstra Afrika.

Äldre uppgifter från Östafrika avser *R. boulengeri* och andra besläktade arter, som numera är skilda från *R. spectrum*.

> **Naturlig utbredning:** Kamerun, Kongo-Brazzaville, Ekvatorialguinea, Centralafrikanska republiken, Gabon och Nigeria.

LIVSMILJÖ

Arten lever i regnskog, både i låglandet och i bergsskogarna längs Kamerunlinjen, till exempel på Mount Cameroon, Mount Kupe och Mount Manengouba. Den håller sig i lövlagret och i den låga vegetationen. Djuren är dagaktiva och jagar genom att sitta stilla och vänta på bytet. På dagen håller de sig nära marken, och på natten sover de uppe i buskar och små träd.

Klimatet i utbredningsområdet är varmt och fuktigt året runt med en tydlig regntid, och i bergen är det svalare. Temperatur och luftfuktighet på djurens vistelseplatser har inte mätts.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

Skötsel

TERRARIET

Det finns bara lite kunskap om skötseln av *Rhampholeon spectrum*. Skötselråden bygger på de närmaste, bättre kända släktingarna från Östafrika, *Rhampholeon spinosus*, *Rhampholeon temporalis* och *Rhampholeon acuminatus*, som har samma levnadssätt och storlek, och siffrorna är lånade från dem.

Ett enskilt vuxet djur ska ha ett terrarium på minst 40 × 30 × 40 cm (längd × bredd × höjd); 40 × 40 × 40 cm är bättre. Ett nätterrarium eller ett glasterrarium med stora ventilationsytor fram och i locket är bäst, men luftväxlingen ska vara måttlig, så att fukten hålls kvar. Gör gärna en av sidorna tät med en skiva.

Bottnen ska vara djup och fuktig: 5-8 cm jord blandad med sand (omkring 2:1, utan perlit) och täckt med mossa och ett tjockt lager torra löv. Växter som ormbunkar, *Ficus benjamina* och små krypande växter ger skydd och droppar att dricka av. Sätt tunna grenar i många vinklar, både nära botten och högre upp. En vattenskål är inte nödvändig.

TEMPERATUR

Dagtemperaturen ska vara 20-25 °C och nattemperaturen 16-20 °C. Fallet på natten kommer av sig självt när lamporna släcks. Arten behöver ingen solplats; en svag spotlight är valfri, men ytan under den får högst bli 28 °C, mätt med en IR-termometer. Arten tål inte värme, och över 30 °C är farligt.

I ett svalt rum behövs ingen extra värme på natten. Mät temperaturen både vid botten och högst upp, eftersom den kan variera flera grader mellan de två nivåerna.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska ligga på 70-95 % på dagen och 80-95 % på natten. Spraya terrariet ordentligt minst två gånger om dagen, på morgonen och igen på kvällen, med ljumt vatten. Djuren dricker droppar från bladen och vatten som rinner ner över huvudet, och inte ur en skål.

Ytan av jorden och lövlagret ska kunna torka lite mellan besprutningarna, och dropparna ska vara borta efter 2-3 timmar. Stillastående fukt utan luftväxling ger svamp och hudproblem.

LJUS OCH UVB

Arten är dagaktiv och lever i skugga, så ljuset ska likna skogens dämpade ljus. Använd ett svagt T5-rör med UVB över omkring halva locket (Ferguson-zon 1), så att UV-indexet vid de översta grenarna ligger omkring 1 och resten av terrariet är i skugga, och ett LED-ljus med dagsljusfärg för växterna. Tänd ljuset i 10-12 timmar om dagen.

UVB-rör ska bytas enligt tillverkarens anvisningar, eftersom effekten minskar med åldern. Växter och gömslen ser till att djuret alltid kan välja skugga.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Arten äter små insekter och andra leddjur: bananflugor, små syrsor, bönbaggar, kornvivlar, små kackerlackor och hoppstjärtar till de yngsta. Bytet får högst vara omkring 20 % av djurets kroppslängd. Foderinsekterna ska själva ha bra foder, och insekter som inte blir uppätna tas bort före natten, så att de inte stör djuret medan det sover.

Vuxna djur får föda 3-4 gånger i veckan, helst på morgonen, när de är mest aktiva. Pudra insekterna med ett kalk- och vitamintillskott 1-2 gånger i veckan. En platt skål kan hålla bytet samlat. Nyinköpta, vildfångade djur är ofta utmattade och uttorkade och kan ha tarmparasiter, så ett träckprov hos veterinären rekommenderas.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

BETEENDE OCH HANTERING

Arten hålls enskilt. Aggressionen mellan artfränder är låg, men två djur tillsammans stressar lätt det underlägsna djuret, så de sätts ihop bara för parning. Djuren är tysta och vill inte bli rörda: beröring får dem att vibrera och stressar dem. Använd bara handen när det är nödvändigt.

Vid stress eller oönskade parningsförsök blir djuret mörkare. Tät vegetation och gömslen minskar stress.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanen har en bredare svansrot och en tydlig hemipenisbula. Honan är rundare och blir mycket klotrund när hon bär ägg. Djuren kan vara könsmogna redan vid 3 månader, men de närmaste släktingarna blir först könsmogna efter 8-9 månader, så räkna med 3-9 månader.

PARNING

Sätt in hanen till honan. En parningsvillig hona förblir ljus och stilla; en hona som inte är redo blir mörk och hotar med öppen mun. Ta bort hanen om honan avvisar honom upprepade gånger. Parningen sker förmodligen i skymningen. Ta ut hanen igen efter parningen, så att honan får ro.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Kullen är på 2-5 ägg. Honan går ner på marken och lägger äggen i mossa, under lövlagret eller i den översta centimetern av jorden. Jordlagret ska vara fuktigt och minst 5 cm djupt. Hur många kullar arten lägger per år är inte dokumenterat; de nära släktingarna lägger flera kullar per år, ofta på samma ställe. Honan blir smal igen när hon har lagt.

INKUBATION

Äggen kan ligga kvar i terrariet och utvecklas vid den naturliga temperaturen på 18-23 °C med ett litet fall på natten, eller så kan de flyttas till en liten låda med fuktig vermikulit (omkring 9 g vermikulit till 12 g vatten) med små lufthål i locket. Ruvningstiden är inte dokumenterad för arten; hos de nära släktingarna är den omkring 5-6 månader, så 150-210 dagar är en uppskattning. Ungarna kläcks oftast på natten eller tidigt på morgonen.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är omkring 30 mm långa och väger omkring 0,3 g. Flytta dem till en liten behållare på omkring 20 × 20 × 20 cm, inredd som de vuxnas, med tunna grenar och små ormbunkar, så att de lätt hittar födan. Ge bananflugor, hoppstjärtar och andra små insekter varannan dag. Efter omkring fyra månader kan de flytta till ett terrarium av de vuxnas storlek. När könen kan skiljas åt ska varje djur ha sitt eget terrarium.

Hälsa och vanliga misstag

Typiska problem och fel i skötseln:

- Uttorkning vid för sällsynt besprutning eller för låg luftfuktighet.
- Värmestress vid temperaturer över 30 °C; djuret blir mörkt och slappt.
- Inälvsmask hos nyinköpta djur, särskilt vildfångade. Låt undersöka ett träckprov hos veterinären.
- Skelettsjukdom (MBD) vid för lite UVB eller kalk.

- Svamp och hudproblem, om jord och lövlager aldrig torkar.
- Stress vid beröring, vid att hållas tillsammans med artfränder och vid störning.

Livslängden i fångenskap är inte dokumenterad; 2-4 år är en uppskattning utifrån andra små stumpsvanskameleonter. Kontakta en veterinär med erfarenhet av kräldjur om djuret slutar äta, är slappt eller andas med öppen mun.

Läs mer: Vanliga sjukdomar och tecken på sjukdom

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.